

LEBRIS

We know
books

Rodica Țichindelean

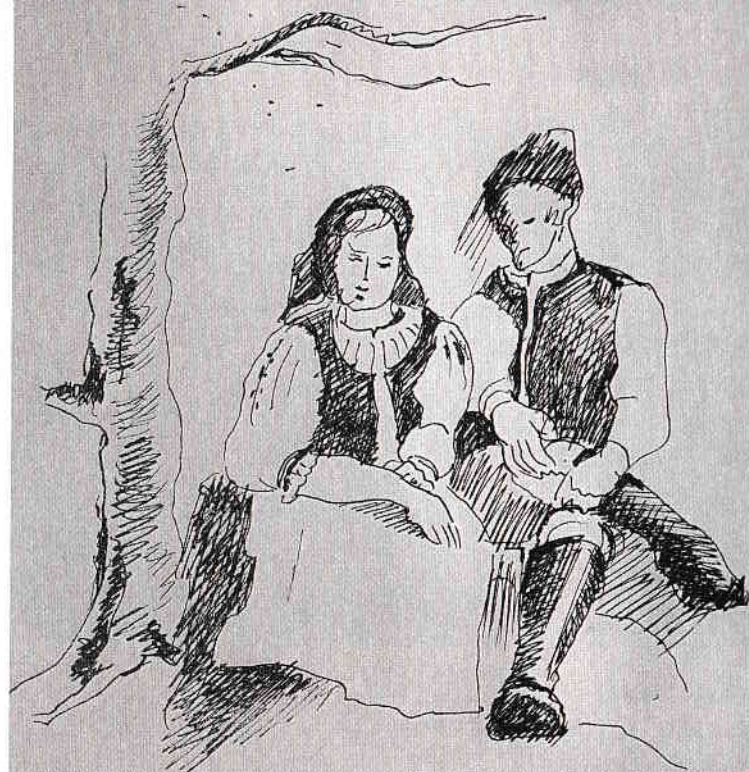
AUTOPORTRET

Rodica Țichindelean

Lângă Lac

@ *Alțâna*

LETRAS
Promovăm autorii români

Cuprins

Eterna reîntoarcere	7
Prefață	11
Cuvânt-înainte.....	14

PROZĂ

Bunicii mei.....	18
Frăgarul alb	21
Ai mei.....	24
Zidul de piatră	25
Gardul împletit.....	26
Mama	27
Mărul de vară	32
Dealul lui Brezăuț	35
Lângă lac.....	37
Șura	41
La cosit.....	43
Unghiul fetelor	45

Unde se întâlnesc verile	47
Iarba neagră.....	49
Pădurea de stejari	51
La colindat	54

VERSURI

Acasă.....	59
Portret.....	60
Copilărie.....	61
Șoapte.....	63
Facerea mustului	65
Arc peste veac	66
Dragă toamnă	67
Limba românească	68
Iarba verde	70
Al meu septembrie	74
Rod de septembrie.....	75
Labirint.....	76
Verdele	77
Vibrații de vară	78
Cercuri	79
Ploaia.....	80
Floare de soc	81

Coco	82
Liceenii	83
Revărsare.....	84
Busuioc	85
Design	86
Tămăduire	87
De Paști	88
@ Șezătoare	89
Așteptări.....	90
Tată.....	91
Lena	92
Prietenia	93
Orașul.....	94
Casele rămân	95
Mozaic.....	97
O zi de lumină	98
Pentru pace	99
Iubirea e... ..	100
Ritmuri @ Pacific.....	101
Sfânta Agatha	102
Mugur început.....	103
@Pacific	105
Mielușei	107
Seară de iarnă	108

Între ani	109
O minune!	110
Copilul	111
Poveste de leagăn	113
Vis de viață	114
Trecătorul	115
Adoră.....	116
Întâlnire	117
Rod de toamnă	119
Și dacă...!.....	121
Primăvară	122
Colindul de demult.....	123
Biserica	125
Lumina regăsită	126
Decembrie	127
Vacanță la țară	129

... erau, de fapt, străbunicii mei, deoarece așa a fost să fie destinul. Ei au avut un singur băiat și acela a fost să fie tatăl tatălui meu, dar pe care nu am avut norocul să îl cunosc. În Al Doilea Război Mondial a căzut prizonier la ruși și nu s-a mai întors acasă niciodată.

Citesc cartea „Speranță și disperare”, scrisă de Irmgard Sedler, despre deportarea sașilor din Transilvania în lagărele sovietice de muncă, 1945-1949, și mi-l imaginez pe bunicul trecând prin toate ororile războiului de atunci, deoarece la acea vreme, odată cu sașii, au fost deportați și românii.

Bunicul s-a născut în 1908 și, din spusele lui tata, era un bărbat nu prea înalt, dar nici scund, cu o tărie de oțel, la propriu și la figurat. Bunica l-a iubit, că altfel nu ar fi putut să trăiască în aceeași casă cu socrii așteptându-l pentru tot restul vieții. La început, din când în când, bunica primea câte o *carte* semnată de el, în care își arăta dorul pentru nevastă și copil, dar apoi, „cărțile” s-au rărit până când nu au mai venit deloc.

Din când în când, eu o mai întrebam pe bunica:

—Da' moșul când mai vine, mamă, nu știi?

—Nu știu, copila mamei, dar noi îl așteptăm, cine știe!

Străbunicul i-a luat locul și și-a însușit rolul de bunic pentru mine și fratele meu, Aurel Nicolae, care a primit numele după tata, dar și după bunic și străbunic. Eu eram mică, dar îmi amintesc casa construită de el. Aș fi spus că era mare și frumoasă, dar mai interesant mi se părea faptul că era construită cu etaj, acoperită pe trei laturi cu viță-de-vie. Tot ce ținea de lucru greu era lucrare *migălită* de mâinile bunicului. De fapt, în mintea mea, el rămăsese moșul de care aveam nevoie, era cel care era aproape de mine. Pe bunicul din

fotografii îl jelea mama mea, care avea un respect deosebit pentru el chiar și după ce i-a murit soacra, căci până a putut să meargă la biserică, în fiecare an de Sfântul Nicolae, scria și ducea pomelnic la biserică în numele lui!

După 70 de ani, o prietenă de-a mea, Minerva, mi-a trimis vești despre bunicul. Era lista prizonierilor de război în Rusia, deportați, decedați și înhumați, printre care era și numele Țichindelean Nicolae, numele bunicului meu necunoscut. Am avut onoarea de a-i citi numele cu ochii mei, anul nașterii, pe care l-a confirmat și mama, de altfel, cât și numărul lotului unde a fost înmormântat. O dreptate divină pe care bunica nu o mai apucase, iar pentru mine, ironia sorții bunicilor mei mi s-a revelat într-un moment neașteptat și mult prea tardiv de a mai putea face ceva pentru ei.

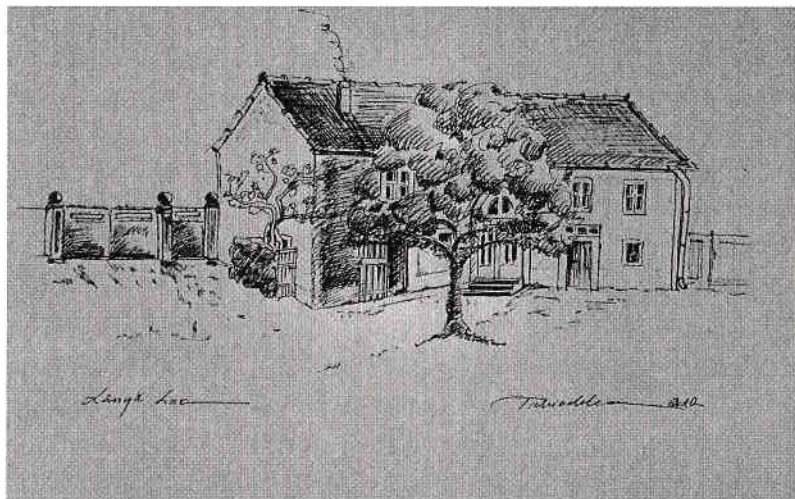

FRĂGARUL ALB

Vara și iarna erau anotimpurile martore frăgarului alb de lângă bucătăria de jos. Când se întâlneau sub umbra aceluiași pom toți verii și verișoarele lui tata, chiar dacă el, tata, rămăsese singur la casa părintească, familia se lărgea, vara de Sfânta Maria și iarna de Sfântul Nicolae, iar masa devenea bogată și neîncăpătoare. Mesele se întindeau sub văzul frăgarului din curte la doar trei metri distanță de zidurile casei cu tencuiala toată țepi, ce însemna decorativul caselor la acea vreme. Veneau Mircea cu Gherdy din Sibiu, Aurica împreună cu Ion a lui Brezae din Agnita, fratele lui, Sonic, și tușa Leonore, care nu lăsa *hăclăneala* din mână nici când eram cu toții la masă. Ei, da, mai erau mămica în colțul mesei, mama Ana, eu și bunica Maria, dar pe noi nu ne mai socoteam, făcând parte din gazdele casei. Veneau strănepoții de la Bătălaie, care stăteau în casa vecină din jos de noi, cu bunici faini și unchiul Gustin, fratele lui Irimia, pe care îl iubeam tare pe vremea aceea.

După o masă copioasă începea momentul pozelor, căci astfel de evenimente trebuiau înregistrate pe pelicula aparatului de fotografiat. Mircea cu Gherdy veneau de la Sibiu și atunci îmbrăcam costumul național; era un eveniment deosebit, în care fiecare se simțea special. Mămica îmi pregătea ia cu câțva timp înainte, iar *crătințele* erau neatinsse în cutia de carton în care le pusese mama de la începuturile lor. Tot costumul era făcut anume pe mărimea mea și nu îl putea îmbrăca nimeni altcineva. Era o bucurie aparte, chiar dacă la vârsta aceea nu înțelegeam prea bine semnificația. Ia cusută cu mâna în mătase neagră pe *muște* s-a impus întotdeauna, iar la noi era prețuită ca lucru de artă.

Crătințele erau lucrate pe material de postav gros, de culoare negru brodate cu fir de sârmă, foarte fin, pe argintiu sau auriu în combinație armonioasă cu alte culori.

Frăgarul alb era martorul poveștilor noastre, era pomul cel mai aproape de sufletul meu. Crengile lui se înălțau până la geamul camerei bune, unde intram foarte rar și unde bunica avea oglinda cea mare, care părea că așteaptă acolo răbdătoare pentru a surprinde reflexele tinereții noastre în ea.

În serile de vară ieșeam în geam și împărtășeam frăgarului alb toate problemele mele de peste zi.

Azi, 16 aprilie, străbunica ar fi împlinit un număr de ani, dar pentru tata ar fi fost ultima zi a anilor lui de 90 de primăveri. S-a dus aproape un deceniu de când mă găsesc acasă, cu grija mamei. Și întotdeauna grija asta pentru cel drag nu-mi dă pace și îmi dă nespusă bucurie în schimb.

Tata a mai avut o soră, Anica, dar nici ea nu a trăit prea mult, căci la patru anișori a făcut meningită și astfel tata a rămas singurul copil la casa părintească, crescând așa cum a putut, fără tată, dar cu mamă și bunici. Îi venise vremea să se însoare și își alesese pe cea mai frumoasă fată din sat, care era mama!

Mama se trăgea dintr-o familie numeroasă, dar sclipitoare la minte și cu darul pentru artă, iar tata, mândru de felul lui, era musai să ia pe fata cea mai faină din sat. Desigur, pentru mine, tata era cel cu cuvântul ferm și impunător; apreciam și respectam tot ceea ce mi se cerea să învăț sau să fac. Erau acele vremuri când autoritatea tatălui nu se punea la îndoială, iar jordița era folosită mai cu folos sau fără, dar obligatoriu. Pe vremea aceea era considerat un mod de a educa pruncul sau cel puțin așa credeau părinții noștri că e bine. Străbunicii păreau oameni ursuzi, își pierduseră unicul lor copil pe frontul de la vecini și se citea pe fețele lor povara iernilor nenumărate. Bunica Ana avea tristețea ei, însă când eram noi prin preajmă, era toată o glumă și un zâmbet. Părea că nu voia să ne supere niciodată, căci multe năzbâții făceam noi, copiii, dar nu îmi amintesc să o fi văzut vreodată încruntată asupra noastră.

Tata mă iubea, nu zic, dar când era vorba de muncă, nu mă pierdea din ecuație! Voia să învăț de mică tot ceea ce credea el că e necesar, chiar dacă, nu neapărat, erau lucruri care se potriveau statutului meu de copil. În fiecare vacanță când ai mei mă duceau la bunica, tata avea diferite proiecte de făcut la casă. La doisprezece ani păream a fi mâna lui dreaptă, chiar dacă pentru orice proiect își aducea ca ajutoare rude, vecini sau prieteni, căci într-o clipită se umplea curtea de freamăt.

Muta șura sau sacrificia animalul de Crăciun era cam același lucru, dar pentru ultimul eveniment era întotdeauna și mama.

În vara anului 1965, în locul gardului de lemn, tata voia să ridice un zid de piatră. Eram pe lista celor care trebuiau să învețe cum se face cimentul. Dacă mă gândesc acum mai bine, eram singura pe acea listă. Mă ducea la locul cu pricina și începea tata să-mi explice ce se întâmplă acolo, cum e cu cantitățile de materiale și apa ce trebuiau combinate și gata... la sfârșit trebuia să știu și eu rețeta!

Da, acum îmi amintesc că tata vorbea adesea despre domnul Pal ca despre cel mai iscusit constructor din Alțâna. Într-o zi m-a dus și pe mine până la familia Pal. La pensie, tata voia să se retragă la casa de *Lângă lac*, iar pentru acel moment avea nenumărate întrebări despre secretele meseriei.

Dincolo de *pălanul* grădinii noastre se făcea o *hudiță*, străjuită de cealaltă parte a ei de un gard din nuiele de salcie, împletit, măiestrie a meșteșugului pe vremea aceea. Atât *hudița*, care pentru mine a devenit a lui Maniț, cât și gardul duceau departe, până la întretăierea cu strada de jos sau strada principală a satului. Era calea bătută de mine uneori, un drum dosit, în umbră, care mă ajuta să regăsesc liniștea și misterul neînțelese ale zilei. Era jocul de lumini și umbre reflectate pe partea străbătută de urzici și volbură, cea din urmă, înflorită în clopoței albi, întinsă îndrăzneț peste tot. Prin gardul de nuiele ce părea că-și duce împletitul la infinit, nestingherit de nimeni, răzbăteau lumini venite din grădina mătușii mele, sora mamei, Silvia, care locuia pe strada vecină. Iarna, aceeași *hudiță* era derdelușul nostru, al copiilor, unde săniuțele prindeau viteză și bucuria noastră nu avea sfârșit.

Dacă ar fi să primesc o descriere de la mama cum se vede ea, ar suna cam așa:

„Eu, fata lui Tatu Miron, m-am născut la intrarea în sat, a treia casă de pe strada Târgului de Jos, stradă ce ducea până în inima satului și mai departe, până la ieșirea din el. Strada era paralelă cu linia ferată ce venea din Agnita și cu râul Hârtibaci, care mărginea partea de sud a satului. Peste drum era lunca, unde pe vremuri îndepărtate era lacul cel misterios necunoscut nouă, care se întindea până la *Pârâul Ursului* și unde se ținea o dată pe an târgul satului. Pe partea stângă nu erau case, prima clădire fiind cantonul la calea ferată și apoi podul, primul pod peste Hârtibaci. Pe lângă rampa de la canton, pe sub linie era o spărtură pe unde se scurgea apa din luncă în Hârtibaci, astfel că, în timp, lacul a dispărut. De la podul peste Hârtibaci se ajungea la Șipoțele, unde era o fântână străveche, a cărei apă alimenta tot satul. Pe acest pământ, colectivul construisese saivanele de vite și până în zilele noastre, oamenii și-au construit aici locuințe.”

Și dacă aș lăsa-o pe mama să povestească mai departe, ar continua în același ritm:

„La nord, peste drum de pod era un șipot, unde începea dealul ce ducea în sus până la cimitir, deal ce făcea pârția de săniuș pentru noi, copiii, iarna. În timp, dealul a luat numele de *Dealul lui Brezăuț* și tot de aici începea *Ulița de pe deal*, pe unde se ajungea la Biserica Unită și Biserica Ortodoxă.”

De foarte multe ori, eu și mama gândim la fel, iar pe vremuri, când mă apropiasem de vârsta adolescenței, dacă ieșeam cu mama pe stradă, oamenii ne întrebau dacă suntem surori sau dacă eu sunt sora mai mică, mama având alte trei surori mai mici decât ea. Eu răspundeam repede: